

L'Est, a punt dels cinc anys

El mercat no ha portat prosperitat per a tothom. Hi ha continuats estirabots del neocomunisme o del nacionalisme, desencís i por que Rússia enyori vells imperis.

L'any 2000 està en el punt de mira dels països de l'Est. Els sis anys que falten per arribar-hi és el termini que s'han fixat Polònia i Hongria per convertir-se en membres de ple dret de la Unió Europea. La consigna dels antics aliats del Pacte de Varsòvia i del Comecon és "De pressa, de pressa". Es tracta d'esdevenir europeus, o almenys aspirants a ser-ho, i aspirants a atlantistes de l'OTAN. El que calgui per protegir-se de l'antic amo-vef rus cada cop més inestable, i amb comportaments imprevisibles.

Però l'Est, quan aquest any se'n compliran cinc de la caiguda del mur, no té gens fàcil la seva entrada a Europa. Si l'ampliació a Àustria, Suècia i Noruega ha provocat rebombori,

en la negociació amb les antigues víctimes del sovietisme hi haurà crits. I por que torni a emergir més o menys desdibuixada l'ombra de l'imperi alemany. Perquè és precisament el canceller alemany Kohl el padrí més ferm dels aspirants. Kohl necessita demostrar als alemanys que Alemanya torna a ser el pal del taller d'Europa per poder així compensar els estralls de la reunificació.

Els txecs, els primers. La República Txeca aspira a ser membre de ple dret de la Unió Europea fins i tot abans de l'any 2000. Vaclav Klaus, el primer ministre, exhibeix uns magnífics resultats macroeconòmics de la seva gestió monetarista i privatitzadora que ja va començar a aplicar en plena transició postcomu-

ARXIU

nista, quan era ministre d'Economia. Klaus provenia del món dels tecnòcrates-*apparattxiki*, dins dels quals era un privilegiat dipositari de secrets de la comptabilitat estatal. Potser per això l'actual home fort de Praga sabia que una de les maneres d'aconseguir l'èxit econòmic i polític era expulsar Eslovàquia de les estructures de l'estat txec, cosa que va aconseguir provocant i aprofitant els deliris independentistes del no menys *apparattxik* de Bratislava Vladimir Meciar. Meciar ha estat ara destituït pel parlament i a Eslovàquia es dibuixa ja un reagrupament de la dreta democristiana i liberal que probablement s'imposarà en les eleccions al populisme nacionalista dels buròcrates que han governat fins ara.

"Alliberat" dels germans minusvàlids d'Eslovàquia, el Govern de Klaus ha estat el primer dels centreuropeus postcomunistes que es permet el luxe de tornar als seus antics propietaris béns confiscats. Fa poques setmanes es va decretar la devolució de les propietats que van ser confiscades a la comunitat jueva tant pels nazis com pels comunistes. Més de dos-cents descendents dels supervivents de l'Holocaust es beneficiaran d'aquesta mesura que no ha estat fàcil d'imposar per Klaus, després que un primer projecte de llei va ser rebutjat al parlament per l'acció conjunta d'un sector del seu partit que va votar amb l'extrema dreta i els comunistes.

Vaclav Klaus sap que el seu és el país de l'antic bloc comunista més ben situat per a ser el primer dels nous socis comunitaris. Ja és, de fet, el primer del nou *holding* alemany a Europa.

ARXIU

La República Txeca (dalt) té possibilitats d'ingressar a la UE abans del 2000. En contrast, a Romania (baix) creix la ideologia antioccidental.

Hongria, caça de bruixes. I Hongria, que fa només cinc anys era pioner de la transició pacífica a la democràcia i de l'adaptació al capitalisme, s'ha anat quedant enrere en la cursa europeïsta. Quatre anys de teràpia de xoc imposada per la coalició de la dreta nacionalista-catòlica sota la vigilància del Fons Monetari Internacional han provocat a Hongria unes bosses de pobresa i d'atur i un malestar social semblant al que, a Polònia, va portar a la victòria dels ex-comunistes. Ara els sondejos que es publiquen a Budapest apunten a aquesta direcció: en les eleccions parlamentàries del 8 de maig, els socialistes, hereus del partit comunista, podrien arribar a tenir la majoria relativa –al voltant del 25% dels vots–, tot i que difícilment podrien governar si tota la dreta –la catòlica més la liberal– aplega els escons necessaris.

La por, però, ha tornat a moure i a remoure la dreta hongaresa, que ha desenterrat vells fantasmes comunistes i avisa del que ha passat a Lituània i a Polònia. Una de les primeres mesures ha estat desencadenar una caça de bruixes als mitjans de comunicació públics. Per ordre governamental 120 periodistes de la ràdio pública han estat despatxats amb arguments aparentment laborals i tècnics, però amb motius clarament polítics. Els periodistes no són indesitjables nostàlgics del comunisme com li agrada fer creure al Govern, sinó gent que va demostrar la seva independència i conviccions democràtiques sota la dictadura desapareguda el 1989. L'escàndol ha estat tan sonat que fins i tot els organismes internacionals de defensa dels periodistes i de la llibertat de premsa hi han intervingut, i han advertit que la ingerència del Govern en els mitjans de comunicació públics en forma d'acomiadaments i amenaces compromet la transparència i la credibilitat de les eleccions del 8 de maig.

Les protestes populars contra la caça de bruixes han arribat a aplegar més de 5.000 persones a la porta de Ràdio Budapest. La vida i la història tenen aquestes coses: davant de Ràdio Budapest es va aplegar la gentada que l'octubre de 1956 va començar la revolta contra el règim comunista. Hongria ha estat un país amb cultura, però no ha tingut hàbits democràtics: una part de l'esquerra es va agermanar ingènuament amb el comunisme rus i ara una part de la dreta ressuscita tics autoritaris de quan era aliada amb Hitler.

Polònia, "tal com érem". Finalment els actuals "burgesos" –*ex-nomenklaturistes* de Polònia– poden respirar tranquils: el Govern de coalició de socialdemòcrates i agraris, tots plegats ex-comunistes o ex-satèl·lits, farà una política econòmica continuadora de la teràpia de xoc; la mateixa que va engegar fa quatre anys el liberal Balcerowicz amb el suport de

Walesa, dels liberals i dels socialdemòcrates de Mazowiecki i Kuron.

L'arribada dels ex-comunistes al poder no ha provocat, doncs, el daltabaix esperat, i a hores d'ara no seran pocs els diputats i funcionaris que han estrenat càrrec en contacte amb empresaris, antics col·legues de Comitè Central o del superministeri de Planificació, per

assabentar-se sobre la manera de prosperar i enriquir-se. De moment el pressupost restrictiu votat pel Parlament representa més atur i retall de les despeses socials, i això ha provocat l'enfrontament del Govern ex-comunista amb un enemic històric: amb el que queda del sindicat Solidaritat. L'escenari i els actors són els mateixos o tenen els mateixos noms o noms semblants que fa deu anys, però les dinàmiques socials, econòmiques i ideològiques són molt diferents. Solidaritat ja no és un contrapoder, sinó un sindicat, estrictament un sindicat, que aplega uns dos milions d'afiliats. Lluny, molt lluny en el temps han quedat aquelles xifres d'afiliació de vuit i deu milions. Solidaritat s'enfronta a la política neoliberal del Govern ex-comunista de Pawlak amb una gran soledat. Ha buscat complicitats amb els seus antics rivals i enemics, el sindicat OPZZ —abans l'oficial del règim comunista— però la resposta ha estat negativa: “compartim moltes de les vostres reivindicacions —ha dit l'OPZZ—, però hem d'esperar. Podem desestabilitzar la societat en moments tan delicats”.

La socialdemocràcia ex-comunista de Polònia és tot un exemple de recuperació del poder, un cop apreses les lliçons de la derrota, per acabar fent gairebé la mateixa política que els que els van derrocar. Una política que provoca una emigració multitudinària: des que va començar la transició a la democràcia almenys un milió i mig de polonesos intenten trobar una millor vida fora de Polònia.

Nacional-patriotisme a Romania. A Romania els *apparattxiki* ara transvestits de socialdemòcrates no van perdre el poder mai. En tot cas el van guanyar totalment un cop desaparegut el clan Ceaucescu, principal obstacle d'expansió. El temps ho va confirmant. Quatre i tres mesos, respectivament, després dels esclats de Timisora i de Bucarest, l'ex-pri-

Vladimir Meciar ha estat destituït pel parlament. A Eslovàquia es dibuixa ja un reagrupament de la dreta que probablement s'imposarà en les eleccions.

Ion Iliescu, president de Romania, ha nomenat el civil George Tinca per substituir el general Spiroiu com a ministre de Defensa. És la primera vegada que els militars perden el Ministeri de Defensa.

mer ministre Petre Roman ha donat el nom de qui va ordenar el tèntric metrallament de Nicolae i d'Elena al pati de la caserna de Tirgoviste: va ser Silviu Brucan, ex-director del diari comunista *Scinteia*, ex-alt funcionari diplomàtic als Estats Units i actualment considerat l'"oracle" polític de Romania pels seus comentaris i diagnòstics a la premsa i a la televisió.

Ara com ara no se sap quina anàlisi ha fet Silviu Brucan de l'última reestructuració del Govern que ha fet el president Ion Iliescu consistent a nomenar el civil George Tinca per substituir el general Spiroiu com a ministre de Defensa. És la primera vegada des del final del comunisme que els militars perden el Ministeri de Defensa. A més la reestructuració governamental també ha significat la sortida dels militars del Ministeri de l'Interior.

Iliescu diu que els canvis responen a la necessitat de Romania d'acostar-se als estils de govern vigents a Europa, però l'oposició hi veu altres motius. Concretament darrere de l'última crisi s'intueix la presència del partit ultranacionalista Romania Mare (Romania Gran) que no havia ocultat mai la seva bel·ligerància contra l'atlantisme dels militars que controlaven el Ministeri de Defensa i que el gener van subscriure l'Associació per la Pau que patrocina l'OTAN.

Els ambients més democràtics de Bucarest veuen amb preocupació la creixent col·laboració del Partit de la Democràcia Social, hereu del Front de Salvació Nacional, amb els ultranacionalistes antioccidentals. Ja va preocupar el suport electoral —el vot útil— de l'extrema dreta a Iliescu en les últimes eleccions presidencials. Tot plegat dibuixa un panorama que recorda l'aliança nacional-comunista de Belgrad o de Moscou. Però ben pensat no caldria anar tan lluny: el comunisme patriòtic i "específic" de Ceaucescu n'havia estat la base.

Els d'Albània a la presó. El que de moment no es veu que pugui tenir molt de futur és el nacional-comunisme que pretenia reinventar, a Albània, Ramiz Alia i el seu delfí Fatos Nano, de 42 anys. Tot i que es van passar dos anys intentant disfressar-se de socialdemòcrates i intentant pintoresques adhesions a la Internacional Socialista, Alia i Nano han anat a parar a la presó. Però en el cas de Fatos Nano, que és jutjat ara a Tirana, hi ha un fet agreujant: no se l'acusa de comunista sinó de corrupte, d'haver-se quedat amb gairebé vuit milions de dòlars de l'ajuda humanitària italiana quan era primer ministre encarregat d'organitzar la transició democràtica.

A Albània, les desfílades militars als festivals folklòrics de l'estalinisme no amagaven només la corrupció. Eren el decorat d'una tragicomèdia en què la lumpenització de l'estat arribaria a nivells insospitats.

Llibert Ferri